KRAJINOU RYBNIČNÍHO PŮLMĚSÍCE

Ateliér Salzmann / Bečvářová
LS 2022
Lucie Flanderková, Jessica Kleistnerová

„Rožmitál - místo, kde se potkávají voda a hvězdy“

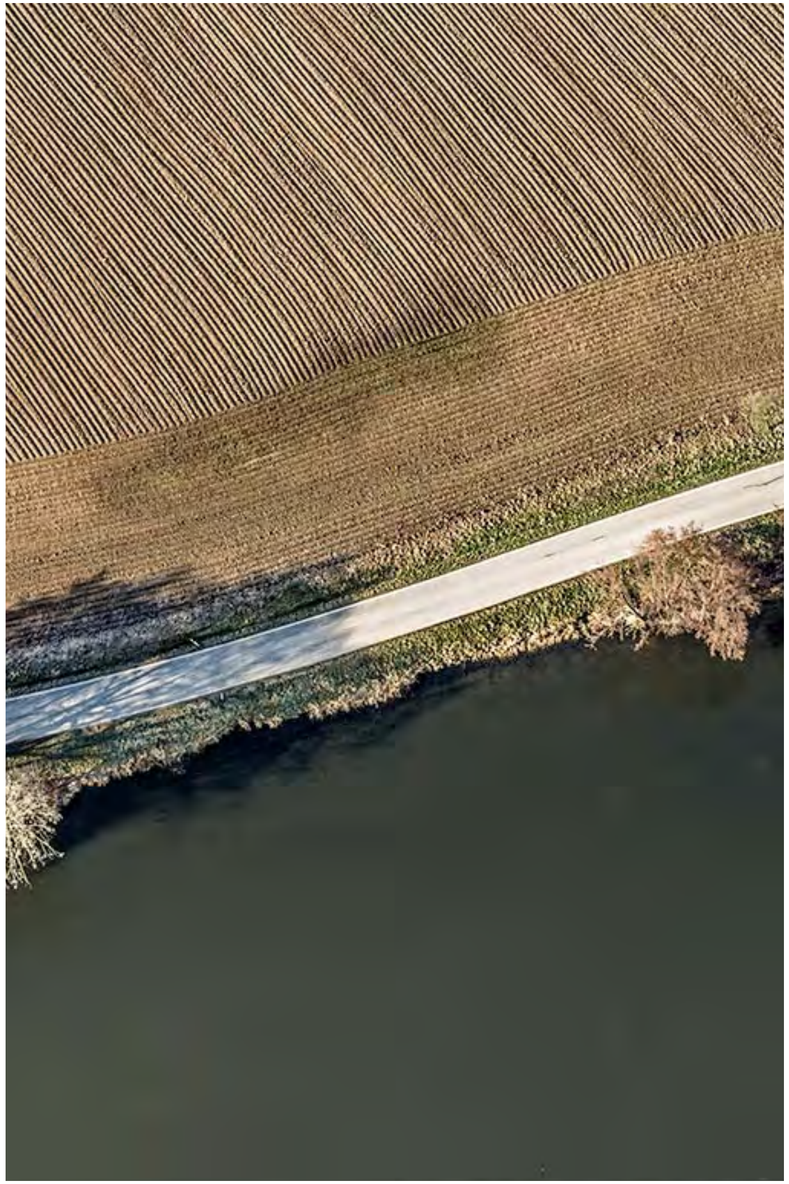

VÝZNAM VODY PRO ROŽMITÁL

Už od začátku zkoumání území nás zaujala rybniční soustava rozkládající se pod hřebeny Brd. Z bližších analýz nám vyplynulo že se jedná i o nenahraditelnou přírodní, kulturní i historickou hodnotu.

Z přírodního hlediska jde o významnou kapacitu vody pro krajinu. Do rybniční soustavy odtéká voda z hřebenů Brd a je zde zadržována pro období sucha a při správném hospodaření pomáhá soustava rybníků zpomalit vodu při povodních. Rybníky jsou i významnou kulturní hodnotou, jasně se podílející na krajinném rázu území. Řeka Skalice tvoří hlavní přírodní osu území a celková kompozice je historicky dána dominantou zámku Rožmitál. Právě tento pohled přes Podzámecký rybník na zámek Rožmitál je naprosto ikonický a utváří ojedinělou identitu místa.

Soustavu rybníku zde vnímáme ve dvou rovinách. Krajinný charakter volné nezastavěné nivy, který tvoří většinovou část. Těmto částem je z našeho pohledu důležité zajistit jejich ekologickou stabilitou, ale současně rozvinout prostupnost tímto územím a zlepšit hospodaření v říční nivě a přilehlých zemědělských plochách.

Druhým typem území je říční krajina městského charakteru, ta je zde dána historicky. Město vstupující do říční nivy může být negativním zásahem, ale i vytvářením jedinečných hodnot. V Rožmitále se potkává obě tyto varianty a je třeba s tím citlivě pracovat.

Právě tento přírodní fenomén je z našeho pohledu významnou hodnotou území, který by neměl být opomenut a naopak by měl být dále rozvíjen a chráněn, jelikož vnímáme, že jejich potenciál je mnohem vyšší a to zejména využití vodních ploch jakožto potenciálního veřejného prostoru, který v Rožmitále velmi chybí.

Toto byly prvotní myšlenky, které vedly ke vzniku našeho společného projektu a na jejich utváření jsme se chtěly podílet společně jakožto architekt a krajinář.

„Spojení je začátek, setkávání je pokrok a spolupráce je úspěch.“
Henry Ford

KRAJINÁŘ | Lucie Flanderková

Za svůj cíl jsme si v tomto projektu zadala koncepci velkého měřítka pro krajinu Rožmitálu. Páteří celého projektu se stal rybniční půlměsíc ležící pod brdskými hřebeny.

Díky spolupráci s architektem dostal celý tento projekt ještě větší význam. Společné diskuze nám umožnily nahlédnout na problematiku z různých úhlů pohledů a propojit tak krajinu a město jako jeden fungující celek.

ARCHITEKT | Jessica Kleistnerová

Pro svůj návrh ve městě Rožmitál jsem si zadala za úkol najít městu nové potenciální centrum, jakožto místo setkávání, pořádání kulturních akcí, nebo kam zajít za hezkého počasí, a to jak pro turisty, tak především pro místní.

Ve spolupráci s krajinářem jsem měla možnost nahlédnout do problematiky, se kterou se potýkají, a to hlavně témata jako eroze, zadržování vody v krajině a narušování přírodních biokoridorů.

LOKACE

ŠIRŠÍ VZTAHY

Město Rožmitál pod Třemšínem se nachází v podhůří Brdské vrchoviny, a to přibližně 15 km jihozápadně od Příbrami. Jeho katastrální území činí 8 částí- Hutě pod Třemšínem, Voltuš, Rožmitál pod Třemšínem, Starý Rožmitál, Nesvačily pod Třemšínem, Přovice pod Třemšínem, Skuhrov pod Třemšínem a Strýčkovy. Samotné město Rožmitál pod Třemšínem má cca 4 309[1] obyvatel (spádová oblast katastrálního území činí až 7 000 obyvatel). K městským a krajinným fenoménům sem neodmyslitelně patří zámek Rožmitál nebo kostel Povýšení sv. Kříže ve Starém Rožmitálu. Obě tyto stavby tvoří vedutu města i kraje. V krajině pak v nejbližším okolí města lipová alej Johanky z Rožmitálu vedoucí od zámku až do Starého Rožmitálu podél Podzámeckého rybníku, rybniční pás (Obžera- Farský rybník- Podzámecký rybník- Kuchyňka- Jez- Sadoňský rybník) nebo přírodní park Třemšín. Původní rozvaliny hradu Třemšín jsou doposud patrná na vrcholku Třemešného vrchu, který už se nachází na území CHKO Brdy.Město Rožmitál a jeho správní území je historicky známé pro svou sklo výrobu (Hutě pod Třemšínem), výrobu flusu (flusárny kolem Voltuše), Starý Rožmitál je známý pro výrobu cvoků do bot (lze shlédnout ve Cvokařském muzeu) a v rožmitálském zámku se vařilo pivo. Osobností kraje je jistě Jakub Jan Ryba, který většinu života strávil právě v Rožmitálu pod Třemšínem jako učitel, hudební skladatel a autor České mše vánoční. Působil v kostele ve Starém Rožmitále a v Podbrdském muzeu je mu věnována celá expozice. Jeho tragický osud lze stopovat až za ves Voltuš, kde se nachází jeho mohyla.

MORFOLOGIE

Již z názvu města Rožmitál pod Třemšínem je vidno jak významně se morfologie terénu podílí na jeho charakteru. Celý Rožmitál je pohledově lemován brdskými vrchy, které tvoří pohledové dominanty. Morfologie se však významně podílí i na fungování vody v místní krajině, kdy většina vody z brd vtéká právě na území Rožmitálu, kde se spojuje v řeku Skalici.

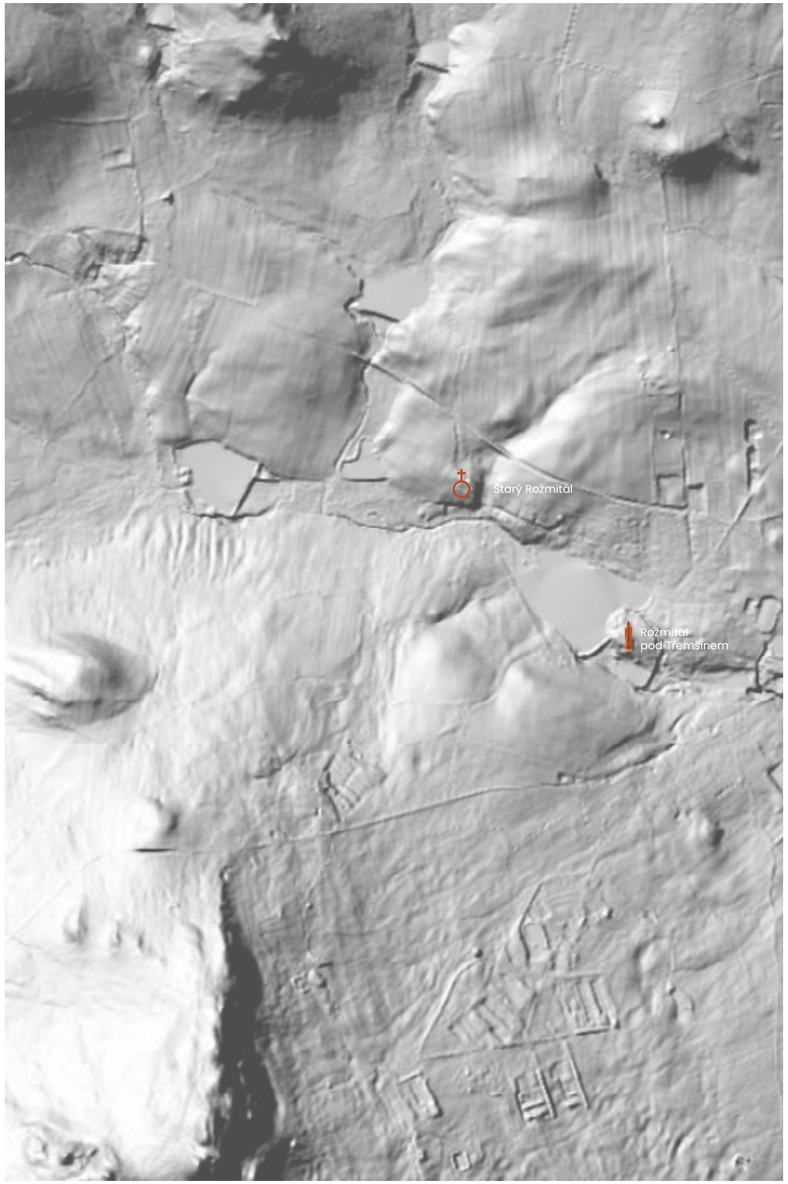

Pozorovatelna
Ohniště
Houpačka
Šlapky
Stary Rožmitál
Hop a skok přes potok
Na vodě
Rožmitál pod Třemšínem
Březový háj
U jezu

01 RETENCE VODY V ŘÍČNÍ NIVĚ

Jedním ze stěžejních bodů našeho konceptu je retence vody v říční nivě. Jedná se o způsob přirozeného protipovodňového opatření. Velmi důležitá je integrace procesů, které se odehrávají v plochách, nikoliv pouze v korytě řeky.

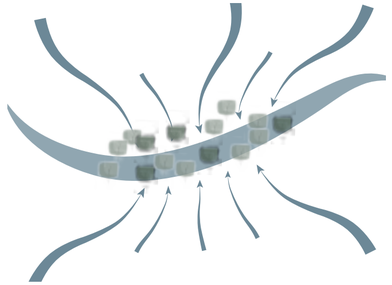

02 PRŮCHODNOST

Dalším cílem našeho projektu bylo zajistit lepší prostupnost území. Vytvořit vycházkové území pro místní i turisty a vést stezky podél hladiny vody.

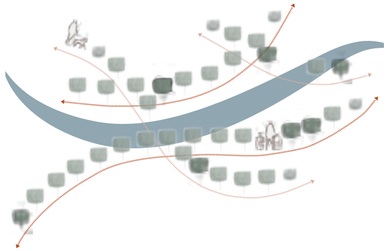

03 ŽIVOT U VODY

Přiblížení života místních vodě bylo našim hlavním a prvotním cílem. Vymezili jsme tak několik bodů, kterými se snažíme dostat vodu do každodenního života.

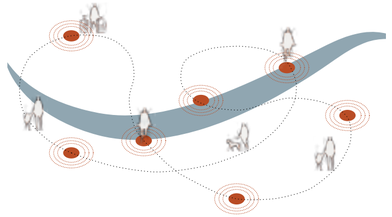

04 NOVÁ VIZE PRO SOKOLOVNU

V průběhu analýz se ukázalo, že v Rožmitále chybí místo pro setkávání místních. Zároveň vstupní body pro turisty jsou roztříštěny ve více institucích. Tak se stalo naším cílem i hledání nového komunitního centra.

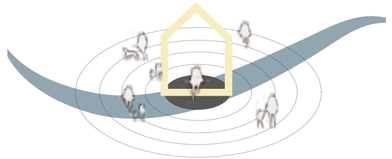

Legenda

Stávající plochy
- Zeleň
- Travalý travní porost
- Odrná půda
- Říční niva
- Vodní plochy
- Kostel
- Zámek

Návrh protierozních opatření
- Trvalý travní porost
- Suchý průleh
- Meze

Průchodnos
- Cesty pěší + cyklo- stav
- Cesty pěší + cyklo- návrh
- Cesty pěší- stav
- Cesty pěší- návrh
- Aleje- stav
- Aleje- návrh
- Navrhované body
- Další body zájmu

200 m 500 m

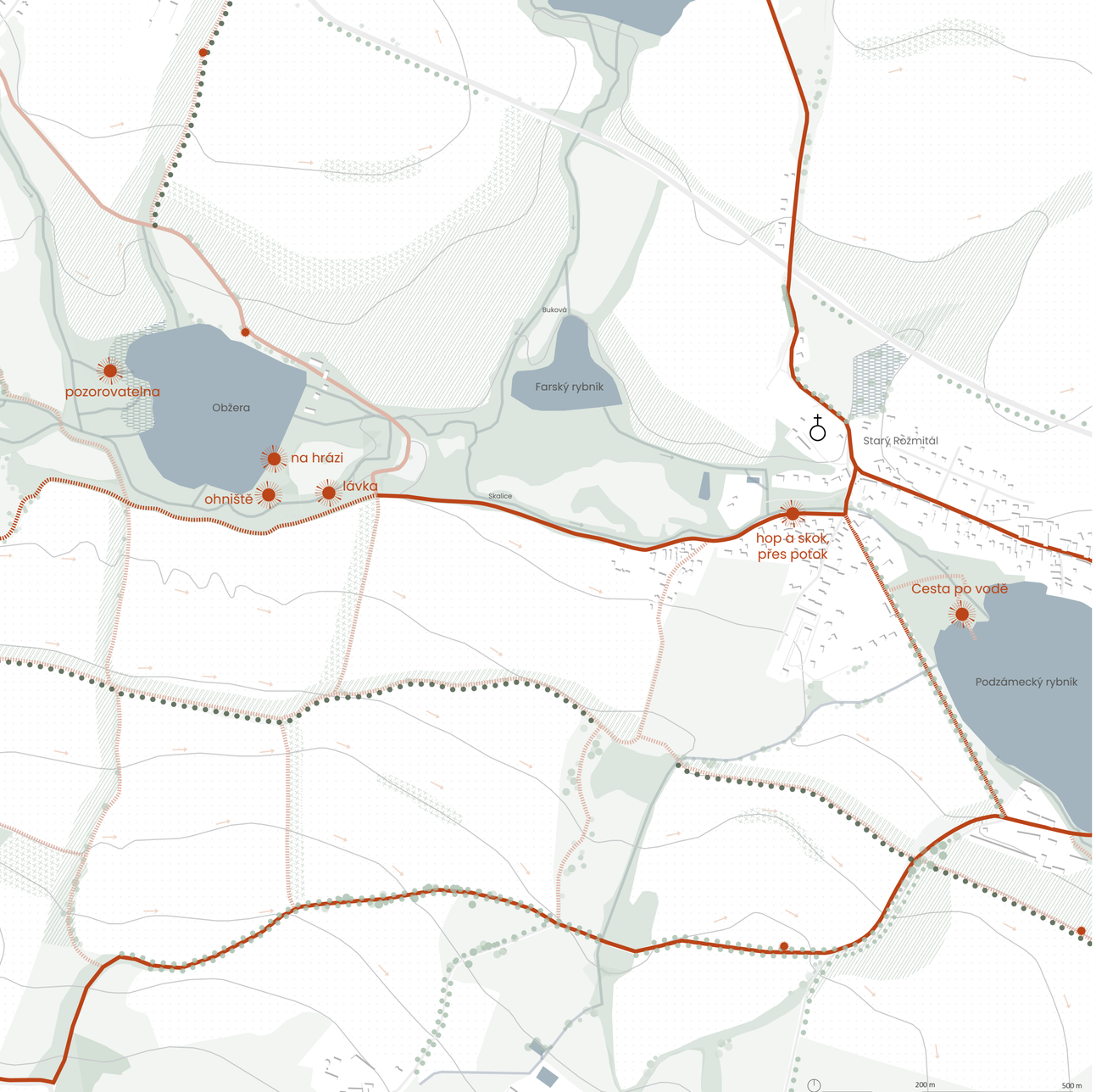

PRŮCHODNOST

SOUČASNÁ PRŮCHODNOST

V současné době existují pěší i motorové spojnice mezi jednotlivými obcemi, které jsou všechny hůře či lépe dostupné. Značně patrný je směr svatojakubské, která přes toto území vede z Rožmitálu do Brd.

VIZE PRŮCHODNOSTI

Naše vize průchodnosti se zaměřuje jak na místní tak turisty.

Posilujeme zde turistické trasy vedoucí směrem do Brd. Navrhujeme zlepšit stav existující svatojakubské cesty, která vede nad Rožmitálem a nabízí tak zpětné pohledy na zámek, rybníky i na vrcholky Brd. Zároveň navrhujeme souběžnou turistickou trasu pro pěší i cyklisty podlém soustavy rybníků, která nabízí bližší pohled do krajiny. Mezi nimi navrhujeme velké množství propojek, vedených dle historických struktur či aktuálního členění krajiny. Tyto propojky jsou určeny pro pěší a cíleno je zejména na místní, kterými nabízí nespočet okruhů pro každodenní vycházky.

PROFILY CEST

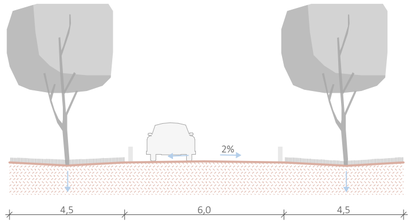

EXTRAVILÁN_hlavní silnice

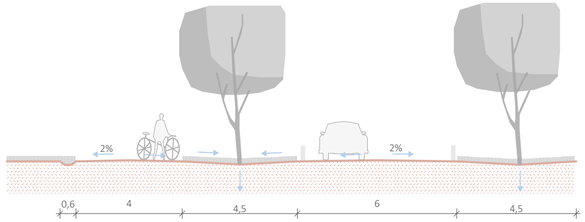

EXTRAVILÁN_hlavní silnice_propojení pro pěší a cyklo

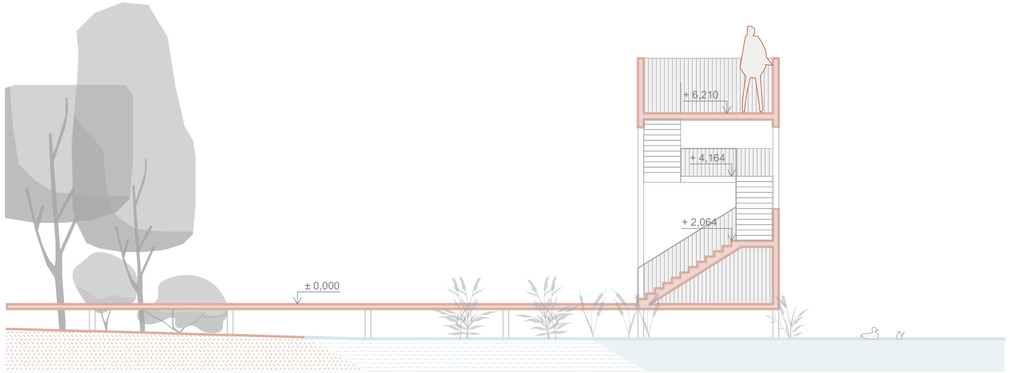

MOKŘAD_zastavení_ptačí pozorovatelna

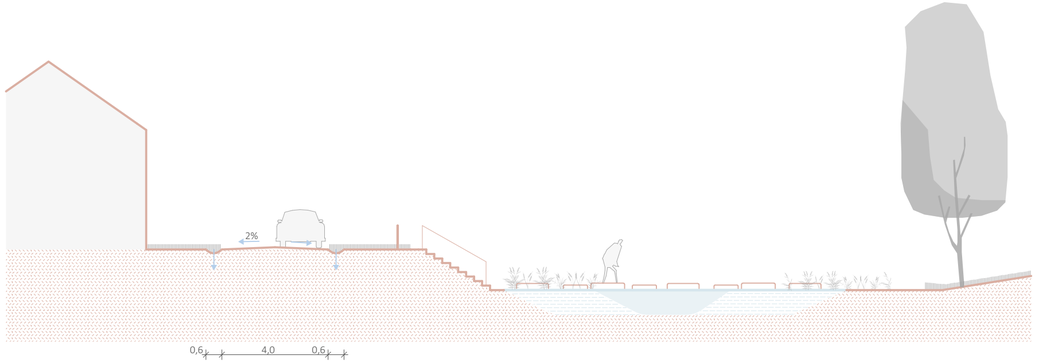

INTRAVILÁN_napojení obslužené komunikace na místní tok Skalice

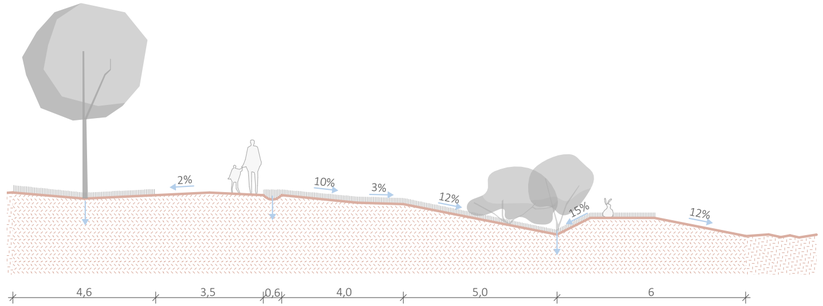

POLNÍ CESTA_se stromořadím a suchým průlehem

PROTIEROZNÍ OPATŘENÍ

Jedním ze stěžejních bodů našeho konceptu je retence vody v říční nivě. Jedná se o způsob přirozeného protipovodňového opatření. Navrhujeme zde několik protierozních opatření, která pomáhají zpomalit odtok vody z krajiny, navýšení hladiny podzemní vody, uchovávání biodiverzity, zvýšení schopnosti přirozeného čistění vody a rekreační a estetické hodnoty krajiny. Velmi důležitá je integrace procesů, které se odehrávají v plochách, nikoliv pouze v korytě řeky.

Krajina Rožmitálu je poměrně dobře členěná a velká část zemědělských ploch je zatravněna. Přesto na mnoha místech dochází k erozi orné půdy v důsledku odtokových poměru. Některá místa tedy navrhujeme zatravnit, jiná členíme mezemi či suchými poldry a navrhujeme směr orby po směru vrstevnic.

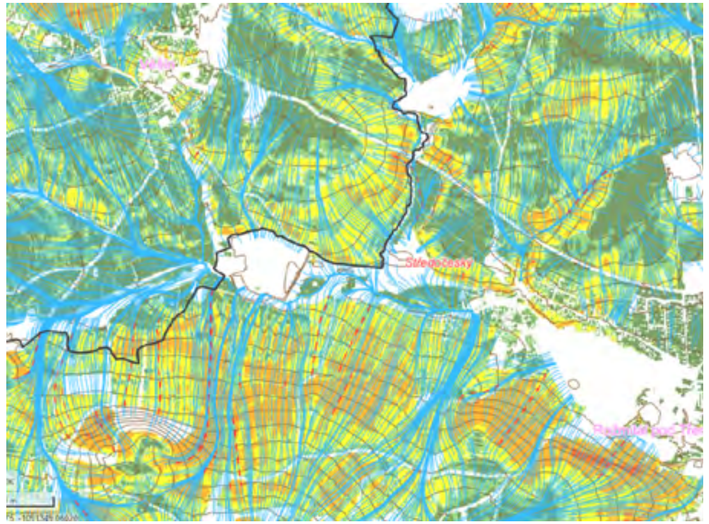

ČLENĚNÍ POLÍ A ORBA PO VRSTEVNICÍCH

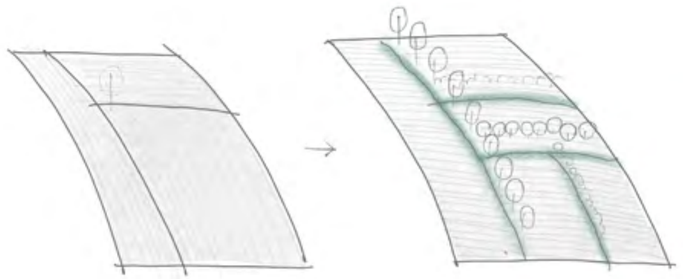

Vytvořit optimální tvar a velikost obdělávaných pozemků je jedním z nejjednodušších protierozních opatření. Mezi ně patří i orba polí po směru vrstevnic. Oba tyto principy se významně podílí na zpomalení odtoku vody z krajiny.

ZPŮSOBY ČLENĚNÍ POLÍ

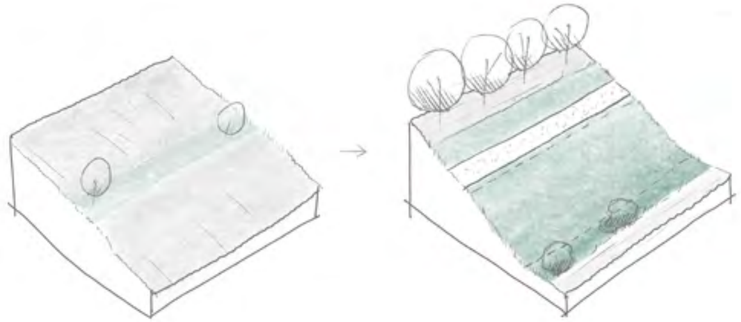

Konkrétními způsoby členění polí mohou být meze, stromořadí či např. suché poldry. Ty by měly být vedeny souběžně s vrstevnicí, pole tak rozčlení, voda při přívalovém dešti do něj nateče a vsákne se přímo do pole.

ZPOMALENÍ ODTOKU VODY

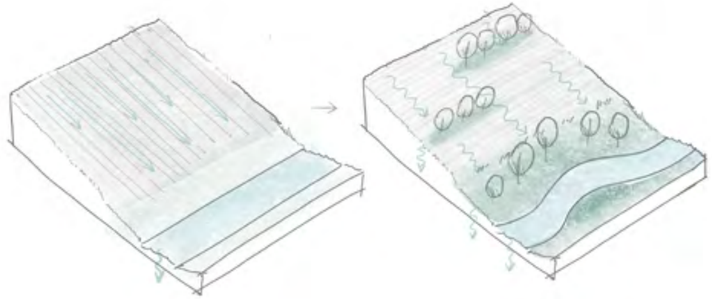

Již výše zmiňovaným dalším způsobem členění polí jsou meze. Měly by být také vedeny po vrstevnici a rozmístěny tak, aby umožnili průjezd techniky. Meze jsou významným útočištěm pro místní zvěř.

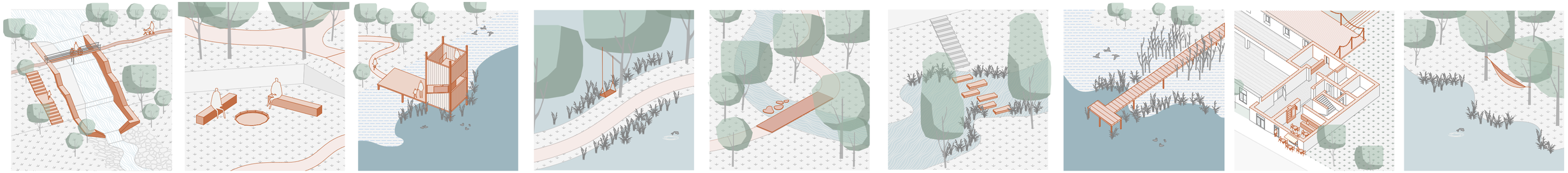

pozorovatelna
na hrázi
ohniště
lávka
hop a skok,
přes potok
Cesta po vodě
u jezu
Kuchyňka
březový háj
Jez
přes most
k muzeu
zdar, nazdar!

SOKOLOVNA

VÝCHODISKA PRO SOKOLOVNU

Při návrhu nového veřejného prostoru, jakožto nového centra, jsme přirozeně vytipovaly trojúhelníkovou parcelu, která svým umístěním ve městě nejvíce vyhovovala. Blízko centru, v srdci obce, s napojením na hlavní komunikaci. Až poté došlo na zjištění, že se jedná o objekt sokolovny a je v majetku města. Zde by mohlo dojít právě k propojení kulturního života místních i turistů.

SOKOLOVNA JAKO POTENCIÁLNÍ VÝCHOZÍ BOD

Jak bylo zmíněno, Rožmitál by se mohl stát turistickým výchozím bodem do Brd. Jeho poloha, propojení pěší i cyklistické tomu nasvědčuje. Sokolovna stojící u hlavní komunikace by mohla na svém pozemku poskytnout úměrný počet parkovacích stání, uvnitř by se nacházelo informační centrum a na její polohu pak navazuje nově navržená cestní síť.

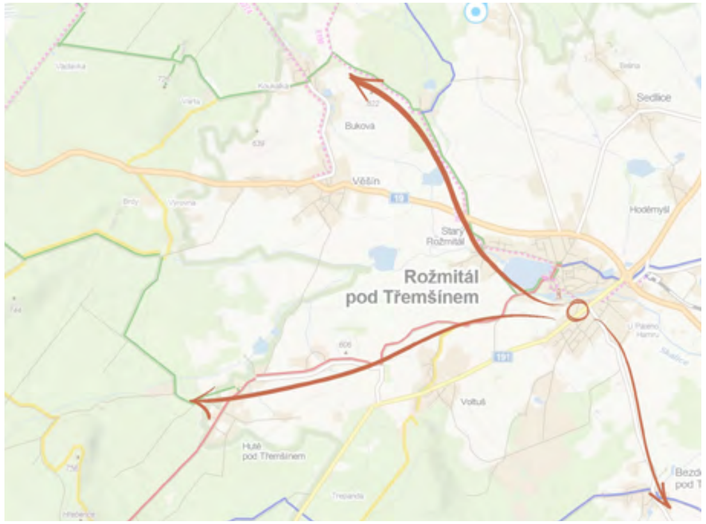

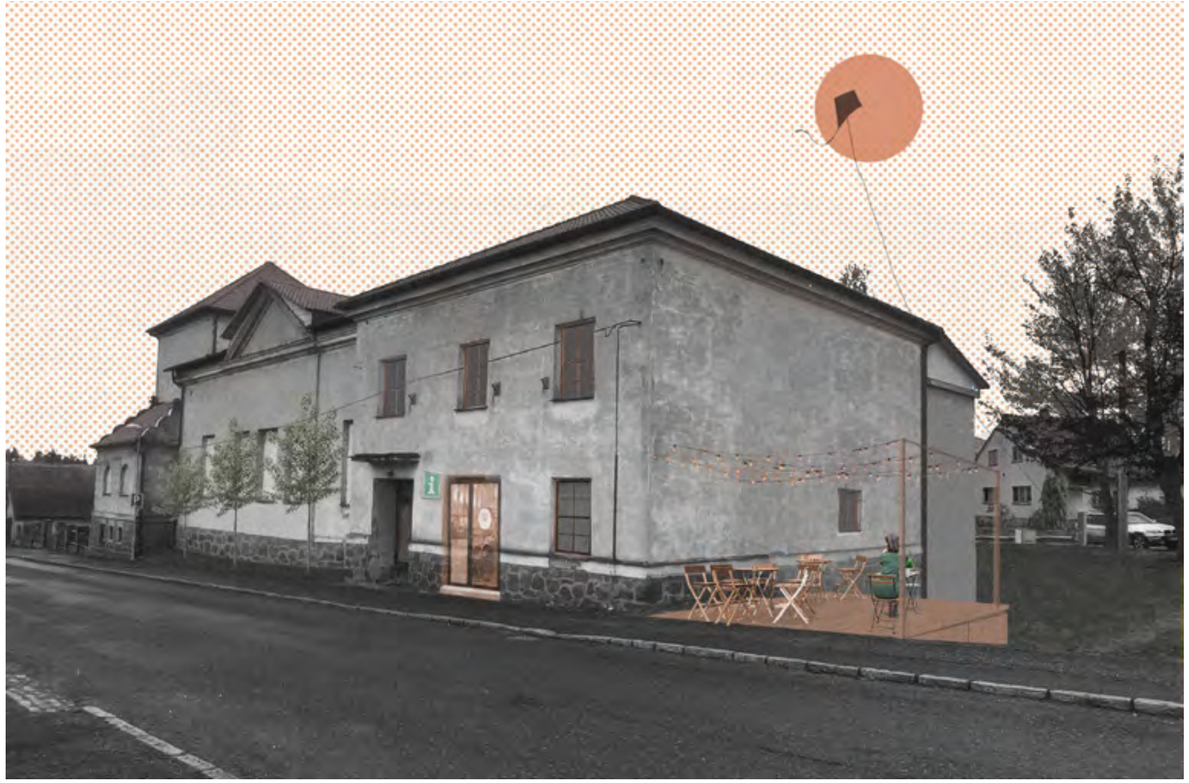

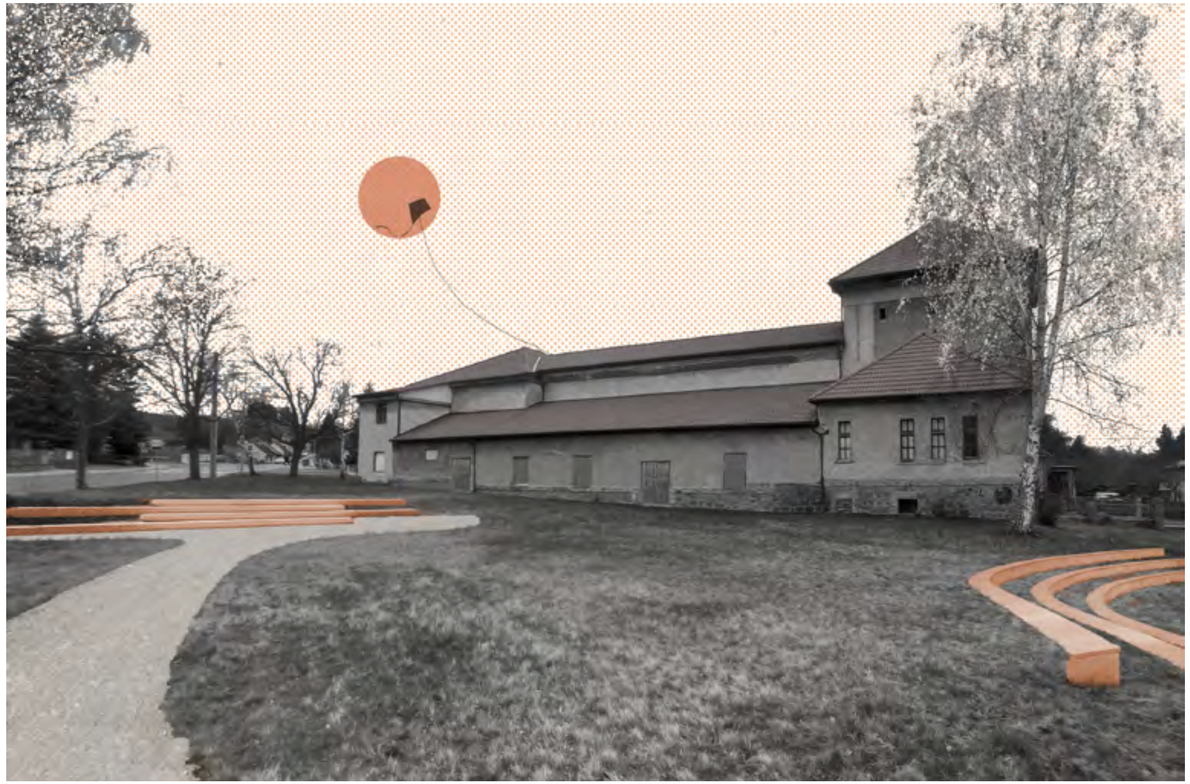

BŘEZOVÝ HÁJ

V lokalitě u rybníku Jez navrhujeme jen malá opatření. V místním háji na jeho břehu umisťujeme hamaky, ty mohou složit k rekreaci i dětským hrám. A v horkých dnech se zde můžete schovat pod koruny stromů.

SPOLEČNÝ ODPOČINEK

HRAVÝ PROSTOR

POZVOLNÝ VODNÍ BŘEH

HOP A SKOK PŘES POTOK

V tomto místě jsem se rozhodly navrhnout jedno ze zastavení, zejména protože nás zaujala krásná říční niva v tomto místě a přijde nám škoda chodit vysoko nad ní po lávce, když můžeme projít přímo přes vodní hladinu. Šlapáky se navíc nachází na vytíženém místě sportovního areálu a dětského hřiště.

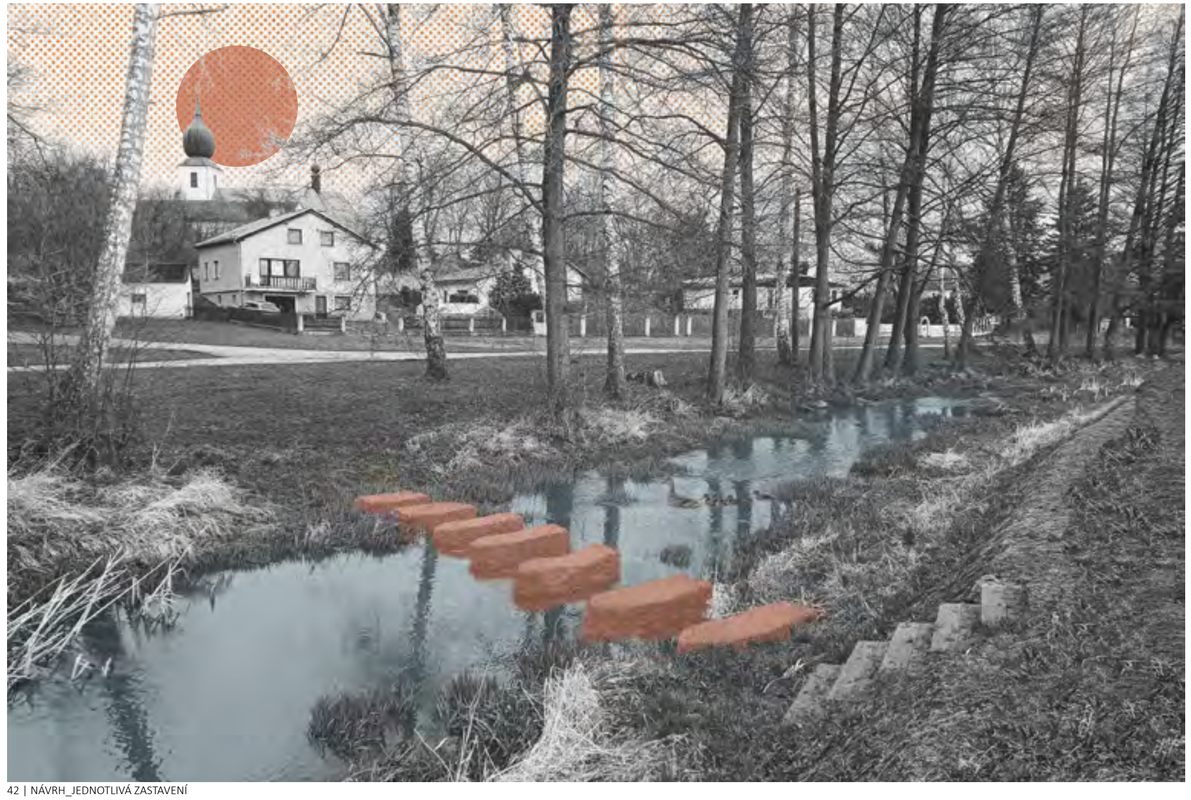

ŽIVOT U VODY

HRAVÉ PROSTŘEDÍ

ŽIVÉ ŘÍČNÍ KORYTO

OHNIŠTĚ

Rozdělávání ohně v přírodě je často ochránci přírody zmiňované téma. Předem určená místa s bezpčným ohništěm může nabídnout onu lákavou tábornickou atmosféru bez ohrožení lesa a přírody kolem nechtěně zaneseným požárem.

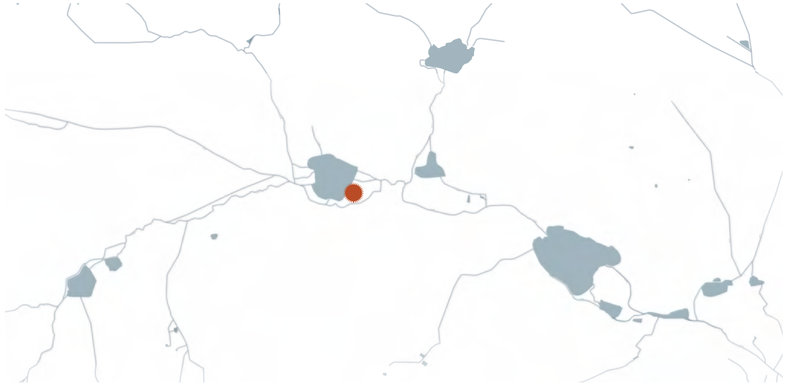

NÁVAZNOST NA KRAJINU

ZASAZENO DO LOUKY

MÍSTNÍ MATERIÁLY

PTAČÍ POZOROVATELNA

Rybník Obžera je místem často vyhledávaným obyvateli Rožmitálu. Hráz podél rybníka vytváří nezaměnitelný ráz, který tahle krajina má. Podpora takového místa s výhledem může vypadat i jako rozhledna či pozorovatelna života, který se kolem rybníků odehrává, a to nejen na hladině, ale i v rákosí a mokřadech kolem nich.
K pozorovatelně vede právě skrze zmiňovaný mokřad povalový chodník.

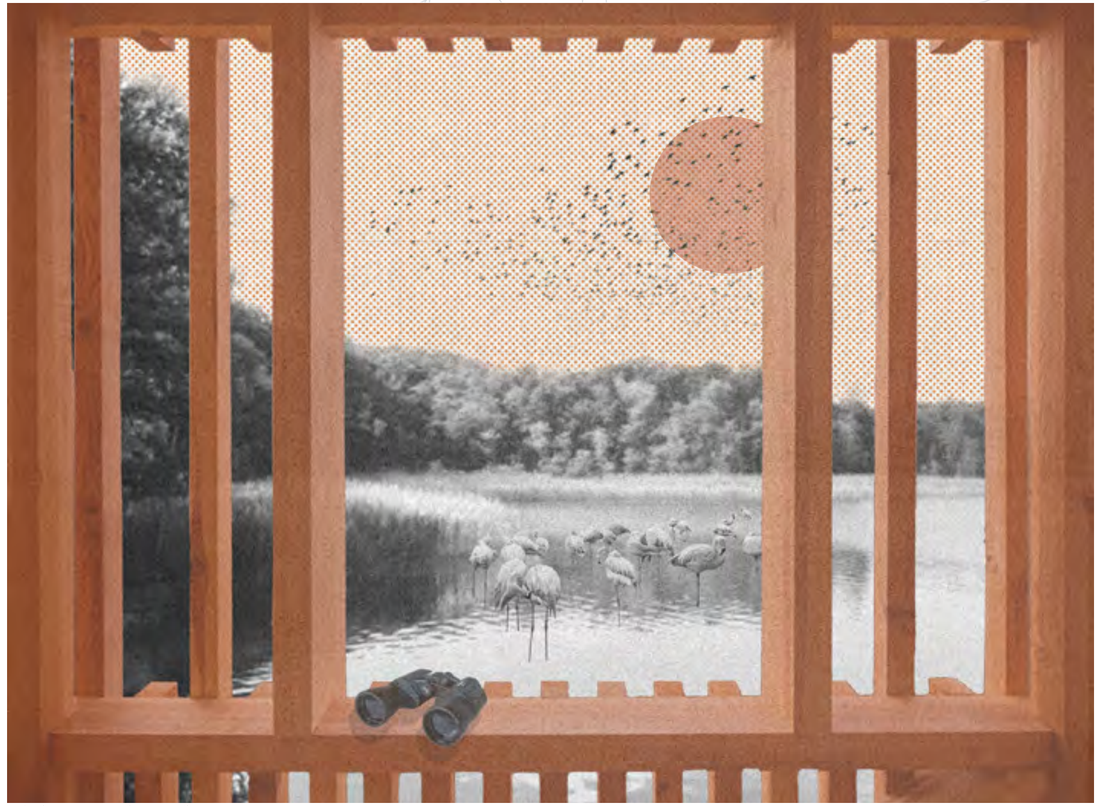

POZOROVÁNÍ

SKRZ MOKŘAD

PŘÍRODNÍ MATERIÁLY

HOUPAČKA

Velmi citlivý zásah do krajiny poskytující velmi silný zážitek.

PŘES MOST K MUZEU

Chybějící propojení muzea z druhé strany.

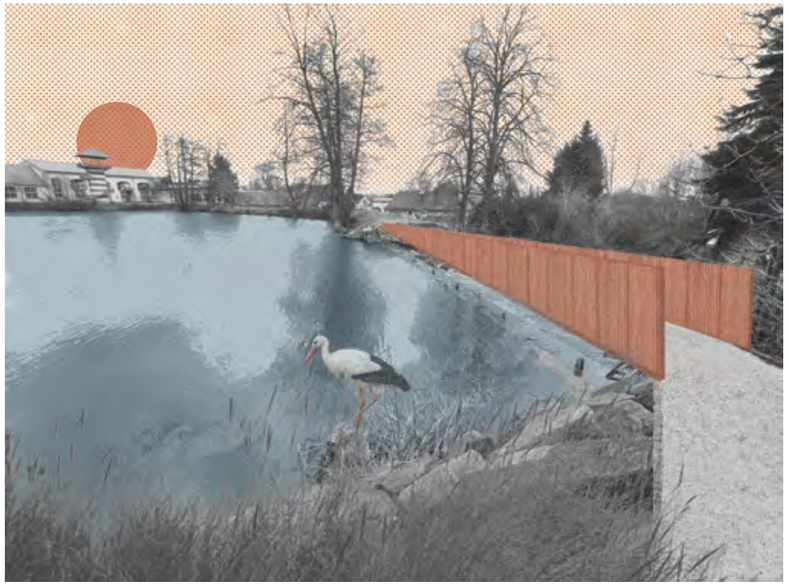

LÁVKA

Již existující lávku navrhujeme doplnit o šlapky přes vodu. Ty umožní dětem i dospělým dostat se blíž k vodní hladině.

JEZ
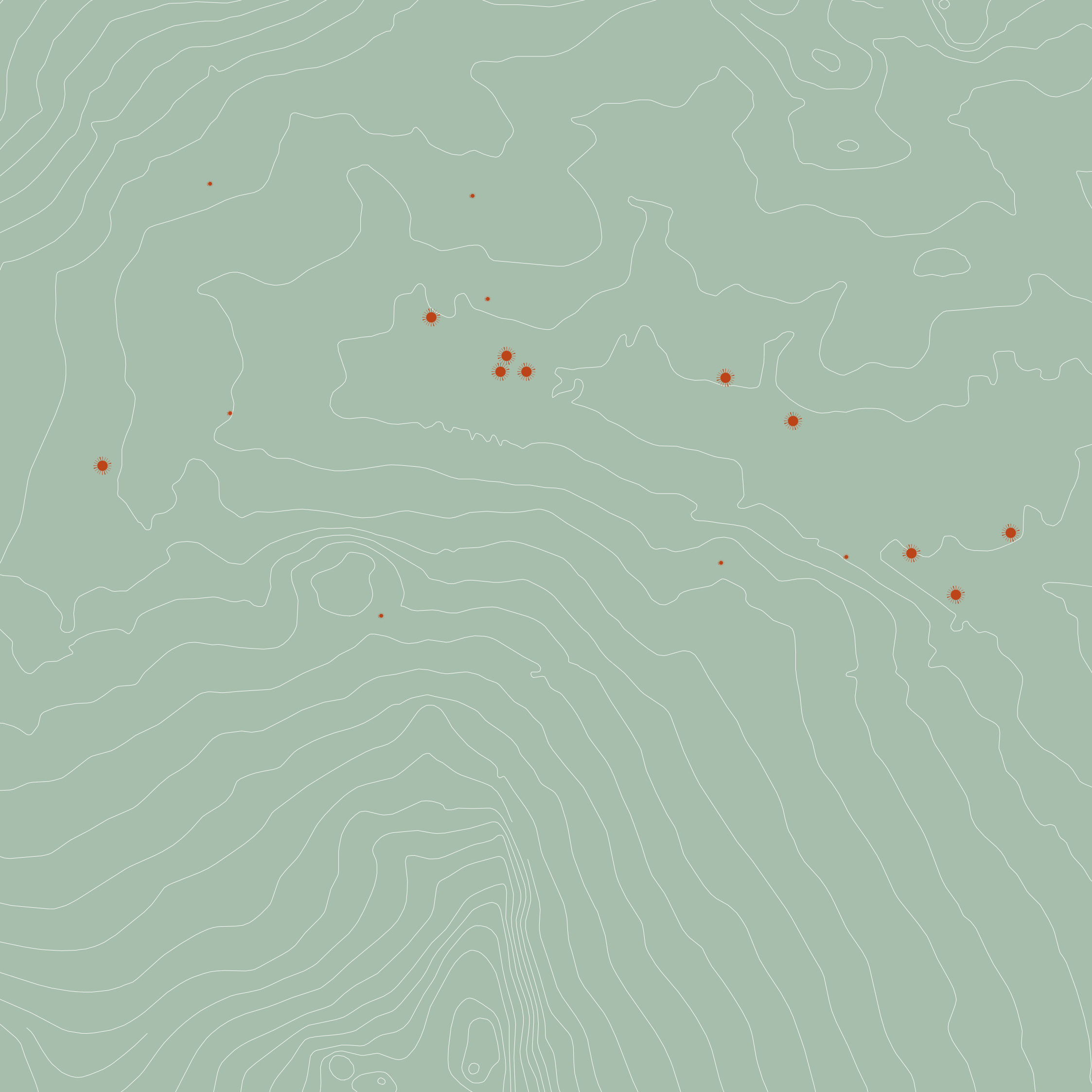
Pouze lehký zásah umožňující přístup k již exitujícímu jezu.